

KONG OSCARS GATE V/ NR. 21;

Arkeologisk overvåking av seks prøvehull

Dunlop, A.R.

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 23 35 50 00

www.niku.no

Tittel Kong Oscars gate v/ nr. 21; Arkeologisk overvåking av seks prøvehull	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 34/2017	Publiseringsdato 31.03.2017
	Prosjektnummer 1021035	Oppdragstidspunkt 9., 13.3.2017
	Forsidebilde Prøvehull 1. Dunlop, NIKU, 2017 (bildnr. Bf30014 NIKU 0001).	
Forfatter(e) Dunlop, A.R.	Sider 14	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Dunlop, A. R.
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Jordahl, H. E.

Oppdragsgiver(e) Statens vegvesen, Region vest

<p>Sammendrag</p> <p>I mars 2017 foretok en arkeolog fra NIKU distriktskontor Bergen registrering av seks små prøvehull i Kong Oscars gate og Domkirkegaten ved nr. 21 (Tanks skole). Formålet med prøvehullene var å kontrollere tilstanden til skolebyggets fundamenter i forkant av omfattende gravearbeid i gaten. Det ble konstatert hulromdannelse under og bak fundamentene i samtlige prøvehull. Gravearbeidet kom ikke ned i intakte kulturlag.</p>
--

<p>Emneord</p> <p>Vågsbunnen, Kong Oscars gate, Tanks skole, fundamenter, setninger, hulrom</p>

Avdelingsleder

Johansen, L.-M. B.

Forord

Statens vegvesen, Region vest takkes for oppdraget, og Hylland AS for bistand i felt.

NIKU prosjektnummer/årstall	1021035/2017
Berørt område	Kong Oscars gate v/ nr. 21 og Domkirkegaten
Gnr./bnr.	166/501, 166/566
Oppdragets art	Arkeologisk undersøkelse av prøvehull
Vedtak; dato	RA-saknr. 10/01772-118; 1.3.2017
Oppdragsgiver	Riksantikvaren Distriktskontor Vest
Tiltakshaver	Statens vegvesen, Region vest
Oppdraget utført av	NIKU distriktskontor Bergen
Oppdraget utført dato	9. og 13.3.2017
Høyde overflate (moh)	ca. 5,45 til ca. 5,85 (NN1954)
Foto	Se MUSITs fotodatabase
Tilstedeværelse av automatisk fredete kulturminner	Nei
Kulturhistorisk tolkning	Moderne fyllmasser, bygningsfundament
BRM-nr.	-

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	7
2	Arkeologiske & andre opplysninger	8
3	Metoder.....	8
4	Resultater av det arkeologiske feltarbeidet	8
4.1	Generelle bemerkninger	8
4.2	Prøvehull 1.....	8
4.3	Prøvehull 2.....	9
4.4	Prøvehull 3.....	9
4.5	Prøvehull 4.....	9
4.6	Prøvehull 5.....	9
4.7	Prøvehull 6.....	9
5	Konklusjoner.....	10
6	Summary	10
7	Henvisninger.....	10
8	Dokumentasjon (NIKU).....	10

1 Innledning

Det vises til Riksantikvarens vedtak datert 1.3.2017 (Riksantikvarens saksnr. 10/01772-118). Statens vegvesen, Region vest fikk tillatelse fra Riksantikvaren til å grave seks prøvehull i Kong Oscars gate v/ nr. 21 (Tanks skole; se Fig. 1; det ene hullet var i Domkirkegaten). Formålet med undersøkelsen var å avklare dybde til kulturlag, dybde til og tilstand på fundamentene til den aktuelle bygningen for å avklare behov for eventuelle midlertidige og permanente støttetiltak for fundamentene for bygningen ved planlagt opparbeidelse av nytt dekke og utskifting av ledninger i Kong Oscars gate.

Figur 1. Omtrentlig plassering av prøvehullene. (Kart: NIKU)

Riksantikvaren ga NIKU i oppdrag av å overvåke og dokumentere gravearbeidet. Arkeologens primære oppgave var å sikre at gravearbeidet ikke medførte konflikt med automatisk fredete kulturminner, men dokumentasjon av den aktuelle situasjonen i prøvehullene var høyt prioritert.

2 Arkeologiske & andre opplysninger

Nivået for overgangen til automatisk fredete kulturminner skal være på en dybde av ca. to meter eller mer i dette området. Det er ellers sparsomt med arkeologiske opplysninger fra selve skolebygget.

Nabobygningen mot nord, Kong Oscars gate 15, har en dyp kjeller, men det er ikke kjent om det ligger en grunnvannspumpe i kjelleren. Tomten mot sør, Domkirkegaten 6, ble gravd ut ned til naturlige masser i 1987 (Komber *et al.* 1994). Og det går til dels dype, drenerende ledninger i selve Kong Oscars gate. Alt sammen bidrar på én eller annen måte til å senke grunnvannsnivået innenfor skolen sitt område.

3 Metoder

Gravearbeidet ble utført maskinelt og manuelt av mannskap fra Hylland AS, mens arkeologen foretok manuell opprenskning av partiene helt inntil fundamentene. Den arkeologiske registreringen ble begrenset til digital fotografering og beskrivelse; verken gjenstander eller prøver ble samlet inn.

Det er ikke blitt tildelt noen kontekstnumre – av den naturlige årsaken at det ikke ble påtruffet noen intakte arkeologiske kontekster – og heller ikke er det blitt opprettet noe Intrasis-prosjekt.

Innmåling ble foretatt av stikningsingeniør fra Hylland AS på vegne av Statens vegvesen, Region vest. Alle høyder er angitt med utgangspunkt i referansesystemet NN1954.

4 Resultater av det arkeologiske feltarbeidet

4.1 Generelle bemerkninger

Plasseringen av prøvehullene ble bestemt av NIKU sin representant i samråd med Multiconsult ASA og Hylland AS.

Det går ymse kabeltraséer i fortauet tett inntil og langs med hele bygningen sin ytterside. Stedvis ligger kablene i underkant av 40 cm ned fra fortausoverflaten (og kommer nesten helt opp til overflaten ved koblingsskapene).

4.2 Prøvehull 1

Prøvehull 1 lå ved bygningen sitt nordre hjørne. Det var en form for steinfeldament – ikke mer enn ca. 30 cm høyt – under selve hjørnepartiet, ellers ser det ut til at noe eventuelt opprinnelig steinfeldament kan ha kollapset inn i hulrommet som er blitt dannet under bygningen sitt nordligste rom.

Dette hulrommet er veldig stort, og det kan være dannet gjennom nedbryting av organiske kulturlag som følge av pumping av grunnvann fra kjelleren til nabobygningen mot nord. Hulrommet ble filmet av et spesialistfirma på oppdrag fra Statens vegvesen.

4.3 Prøvehull 2

Prøvehull 2 lå ikke langt fra nordsiden til portrommet. Bunnen av selve muren besto av en ca. 10 cm høy, rektangulær blokk med hogget granitt. Under muren kom det 2-3 skift med skiferstein i en form for 'sokkel', opptil 0,5 m høy. Det var svake tegn til dannelse av et hulrom under sokkelen.

4.4 Prøvehull 3

Prøvehull 3 lå ikke langt fra sørsiden til portrommet. Murfundamentet herfra og videre sørover besto av kraftige blokker av granittlignende stein. I prøvehull 3 lå bunnen til dette fundamentet ca. 45 cm ned fra fortausoverflaten.

Under fundamentet var det en form for forholdsvis skrøpelig 'sokkel' av skiferstein, stedvis forbundet med en slags støp. 'Sokkelen' var ca. 30 cm høy, men dette var vanskelig å avgjøre på akkurat dette stedet. Imidlertid var det klare tegn til at sokkelen er blitt svekket av setninger og at det er pågående dannelse av et hulrom bakenfor sokkelen; her kunne en tommestokk føres inn til en lengde av minst 1 meter.

4.5 Prøvehull 4

Prøvehull 4 lå like på nordsiden av inngangspartiet. Murfundamentet her besto av kraftige blokker av granittlignende stein. I prøvehull 4 lå bunnen til dette fundamentet ca. 45 cm ned fra fortausoverflaten.

Under fundamentet var det en form for 'sokkel' av skiferstein stedvis forbundet med en slags støp, og 'sokkelen' var opptil 35 cm høy. Imidlertid var det klare tegn til at sokkelen er ved å bli svekket av setninger og at det er pågående dannelse av et hulrom under og bakenfor sokkelen; her kunne en tommestokk føres inn til en lengde av minst 0,7 meter.

4.6 Prøvehull 5

Prøvehull 5 lå litt nordover fra bygningen sitt østre hjørne. Murfundamentet her besto av kraftige blokker av granittlignende stein. I prøvehull 5 lå bunnen til dette fundamentet ca. 45 cm ned fra fortausoverflaten. Under fundamentet kunne man føre en tommestokk inn til en lengde av ca. 1 meter.

Under fundamentet var det en form for 'sokkel' av skiferstein, plettvis forbundet med en slags støp. Sokkelen var ikke pent laget, og var opptil 30 cm høy. Det var klare tegn til at sokkelen er ved å bli svekket av setninger og at det er pågående dannelse av et hulrom under og bakenfor sokkelen; her kunne en tommestokk føres inn til en lengde av 0,4 meter.

4.7 Prøvehull 6

Prøvehull 6 lå i Domkirkegaten litt sør for bygningen sitt østre hjørne. Plasseringen ble valgt på grunn av de åpenbare setningene ved stedet. Murfundamentet her besto av kraftige blokker av granittlignende stein. I prøvehull 6 lå bunnen til dette fundamentet ca. 35 cm

ned fra fortausoverflaten. Under fundamentet kunne man føre en tommestokk inn til en lengde av ca. 1,4 meter.

Under fundamentet var det en form for 'sokkel' av skiferstein – her uten støp som bindemiddel – fra 30 til 40(?) cm høy. Det var klare tegn til at sokkelen er ved å bli svekket av setninger; det er jo en betydelig sprekk mellom fundamentet sin bunn og sokkelen sin topp. Imidlertid var det intet synlig hulrom under sokkelen – uten at det nødvendigvis utelukker at det foregår pågående dannelse av et hulrom under og bakenfor sokkelen.

5 Konklusjoner

Ingen intakte kulturlag ble avdekket i forbindelse med gravearbeidet. Det er tett med kabler/ledninger (fiber, lavspent, og høyspent) i hele fortauets bredde, noe som vil vanskeliggjøre eventuelle setningsavbøtende tiltak.

NIKU synes at omfanget av hulromdannelse under bygningen er alarmerende – og det må være symptomatisk av høyst uønskete prosesser i grunnen (særlig omfattende nedbrytning av det organiske materialet i de øvre kulturlagene, trolig som følge av senket grunnvannsstand). Hva som bør/skal gjøres med dette er uklart, men problemet vil verken forsvinne eller minske.

6 Summary

On March 9th and 13th 2017, an archaeologist from the Bergen office of the Norwegian Institute for Cultural Heritage Research (NIKU) monitored and documented the excavation of six small test-pits located along the northeastern and southeastern sides of the property Kong Oscars gate 21. The work was undertaken to map the condition of the building's foundations, in advance of major excavation work in the street itself. No intact archaeological deposits were encountered, but the building's foundations are in a sorry state, and there are substantial cavities under the ground-floor rooms.

7 Henvisninger

Komber, J., Dunlop, A.R., Sigurðsson, J.V. & Hjelle, K.L. 1994. Innberetningen om utgravningene i Domkirkegaten 6, 1987. – Riksantikvaren Utgravningskontor for Bergen.

8 Dokumentasjon (NIKU)

- 31 digitalbilder, registrert og lastet inn i MUSIT sin Fotobase (både JPG- og RAW-format)

Oversikt over koordinatene til hullhjørner

PUNKT	Nord	Øst	Høyde
Hull 1			
1,000	6700975,790	297766,031	5,613
2,000	6700976,567	297766,788	5,514
3,000	6700972,298	297768,692	5,473
4,000	6700971,902	297767,642	5,551
Hull 2			
5,000	6700963,289	297771,317	5,714
6,000	6700963,374	297772,555	5,604
7,000	6700961,073	297773,540	5,618
8,000	6700960,646	297772,390	5,773
Hull 3			
9,000	6700953,089	297775,325	5,735
10,000	6700953,732	297776,470	5,628
11,000	6700950,703	297777,778	5,698
12,000	6700950,879	297776,258	5,758
Hull 4			
13,000	6700943,062	297779,482	5,872
14,000	6700943,504	297780,653	5,820
15,000	6700940,723	297781,813	5,831
16,000	6700940,397	297780,990	5,870
Hull 5			
17,000	6700924,271	297787,068	5,860
18,000	6700924,956	297788,205	5,789
19,000	6700921,849	297789,474	5,741
20,000	6700920,937	297789,458	5,733
21,000	6700920,458	297788,646	5,788
Hull 6			
22,000	6700918,956	297787,951	5,781
23,000	6700918,354	297789,134	5,731
24,000	6700915,744	297787,615	5,639
25,000	6700916,394	297786,200	5,729

Fotoliste

Filnavn	Opptaksdato	Motiv	Sett mot
Bf30014_NIKU_0001.JPG	09.03.2017	Prøvehull 1: situasjonsoversiktsbilde	SV
Bf30014_NIKU_0002.JPG	09.03.2017	Prøvehull 1: sett inn i hulrommet under bunnen av muren	SV
Bf30014_NIKU_0003.JPG	09.03.2017	Prøvehull 1: sett inn i hulrommet under bunnen av muren	SV
Bf30014_NIKU_0004.JPG	09.03.2017	Prøvehull 1: sett inn i hulrommet under bunnen av muren	SV
Bf30014_NIKU_0005.JPG	09.03.2017	Prøvehull 2: situasjonsoversiktsbilde	SV
Bf30014_NIKU_0006.JPG	09.03.2017	Prøvehull 2: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0007.JPG	09.03.2017	Prøvehull 2: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0008.JPG	09.03.2017	Prøvehull 1: sett inn i hulrommet under bunnen av muren	SV
Bf30014_NIKU_0009.JPG	09.03.2017	Prøvehull 1: sett inn i hulrommet under bunnen av muren	SV
Bf30014_NIKU_0010.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: situasjonsoversiktsbilde	V
Bf30014_NIKU_0011.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0012.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0013.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0014.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0015.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0016.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: sett inn i hulrommet under bunnen av fundament	VSV
Bf30014_NIKU_0017.JPG	09.03.2017	Prøvehull 3: sett inn i hulrommet under bunnen av fundament	VSV
Bf30014_NIKU_0018.JPG	09.03.2017	Prøvehull 4: situasjonsoversiktsbilde	S
Bf30014_NIKU_0019.JPG	09.03.2017	Prøvehull 4: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0020.JPG	09.03.2017	Prøvehull 4: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0021.JPG	09.03.2017	Prøvehull 4: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0022.JPG	09.03.2017	Prøvehull 4: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0023.JPG	13.03.2017	Prøvehull 5: situasjonsoversiktsbilde	S
Bf30014_NIKU_0024.JPG	13.03.2017	Prøvehull 5: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0025.JPG	13.03.2017	Prøvehull 5: bygningens fundament og 'sokkelen'	SV
Bf30014_NIKU_0026.JPG	13.03.2017	Prøvehull 5: sett inn i hulrommet under bunnen av fundamentet	SV
Bf30014_NIKU_0027.JPG	13.03.2017	Prøvehull 6: situasjonsoversiktsbilde	NNV
Bf30014_NIKU_0028.JPG	13.03.2017	Prøvehull 6: bygningens fundament og 'sokkelen'	NV
Bf30014_NIKU_0029.JPG	13.03.2017	Prøvehull 6: bygningens fundament og 'sokkelen'	NV
Bf30014_NIKU_0030.JPG	13.03.2017	Prøvehull 6: bygningens fundament og 'sokkelen'	NV
Bf30014_NIKU_0031.JPG	13.03.2017	Prøvehull 6: sett inn i hulrommet under bunnen av fundament	NV

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 34/2017

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00